

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2022, 22(2), 794 – 812. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022...-969289>

Ortaokul Ders Kitaplarında Hacı Bektaş Veli ile İlgili Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi *

An Examination of Texts about Hacı Bektaş Veli in Secondary School Textbooks in Terms of Values Education

Hafize ER TÜRKÜRESİN¹

Geliş Tarihi (Received): 09.07.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 01.04.2022

Yayın Tarihi (Published): 30.06.2022

Öz: Bu çalışmanın amacı, ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ile ilgili olan metinleri değerler eğitimi açısından incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Yayınevi tarafından yayınlanan 11 ortaokul ders kitabı incelenmiş ve bunlardan 4'ünde Hacı Bektaş Veli ve Alevilik-Bektaşilik konularına yer verildiği görülmüştür. Hacı Bektaş Veli ve Alevilik- Bektaşilik konularına en çok Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitaplarında yer verilirken, Sosyal Bilgiler ve Türkçe ders kitaplarında ise kısaca değinilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde 2018 öğretim programlarında yer verilen kök değerlerden (adalet, sabır, saygı sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, yardımseverlik ve vatanseverlik) hareketle geliştirilen bir değer inceleme formu kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda ulaşılan değerler "Kök Değerler" ve "Diğer Değerler" olmak üzere iki temaya ayrılmıştır. "Kök Değerler" teması altında bulunan değerler: Dostluk/Kardeşlik, Yardımseverlik, Sevgi, Dürüstlük/Doğruluk ve Vatanseverliktir. "Diğer Değerler" teması altında bulunan değerler ise: Dayanışma, Hoşgörü, Farklılıklara Saygı ve Misafirperverlik şeklindedir

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, ortaokul ders kitabı, Hacı Bektaş Veli.

&

Abstract: This study aims to examine the texts about Hacı Bektaş Veli in secondary school textbooks in terms of values education. The document analysis method, a qualitative research method, was used in the study and the data were analyzed by the descriptive analysis technique. 11 secondary school textbooks published by the Ministry of National Education were examined and it was seen that in 4 of them, the subjects of Hacı Bektaş Veli and Alevism-Bektaşism were included. While the subjects of Hacı Bektaş Veli and Alevism-Bektaşism are mostly included in the Religious and Ethnic textbooks, they are briefly mentioned in Social Studies and Turkish courses' textbooks. For the analysis of the data, a value analysis form was used to examine the core values (justice, patience, respect, love, responsibility, friendship, honesty, self-control, helpfulness and patriotism) included in the 2018 curriculum. The values examined were divided into two themes as "Core Values" and "Other Values". Values under the "Core Values" theme were Friendship/Sisterhood, Helpfulness, Love, Honesty/Truthfulness and Patriotism. Values under the theme of "Other Values" were Solidarity, Tolerance, Respect for Differences and Hospitality.

Keywords: Values education, secondary school textbook, Hacı Bektaş Veli.

Atf/Cite as: Er-Türküresin, H. (2022). Ortaokul ders kitaplarında hacı bektası veli ile ilgili metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 794-812. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022...-969289>

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2015 – Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Hafize ER TÜRKÜRESİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, hafize.er@dpu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2146-0036>

1. GİRİŞ

Hacı Bektaş Veli, 13. yy' da (669/1271) Selçuklular döneminde Anadolu'da yaşayan önemli bir ilim adamıdır (Yıldız, 2012). Asıl adı Seyyid Muhammed bin İbrahim Ata olan Hacı Bektaş Veli, Horasan'ın Nişabur kentinde doğmuş, Hoca Ahmed Yesevi'nin öğretilerini kendine rehber edinmiştir (Noyan, 1995; Özkan, 2014). Kendisine "Hacı" denilmesi ve günümüzde bu şekilde tanınmasının nedeni bir keramete dayandırılmış ve bu keramete Vilâyetnâme'de yer verilmiştir. Bu rivayete göre Hacı Bektaş Veli'ye, hacda Arafat'ta bulunan hocası Lokman-ı Parende'nin yanındakilere "Bizim evde yemek pişiyordur" sözleri malum olmuş ve Hacı Bektaş Veli, hazırladığı yemeği tepsiye koyup bir anda tepsiyi Arafat'a götürmüştür. Bu söz halk tarafından duyulduğu için de kendisine o günden sonra Hacı Bektaş el- Horasani denilmiştir (Köprülü, 1991). Eğitimini Hoca Ahmed Yesevi ocağında tamamlayan Hacı Bektaş Veli, Horasan'dan Anadolu'ya gelerek o zamanki adıyla Sulucakarahöyük'e yerleşmiş ve Anadolu'nun Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasına büyük katkı sağlamıştır (Yavuzer, 2013). Dört yaşında eğitime başlayan Hacı Bektaş Veli zahiri ve bâtni ilimleri üst düzeyde öğrenmiş ve Arapça, Farsça eserler yazabilecek kadar kendini yetiştirmiştir (Bayar & Bayar, 2014). Mevlana ve Yunus Emre ile hemen hemen aynı devirde yaşayan Hacı Bektaş Veli 13. yy 'da Anadolu'da ezilmiş ve haksızlığa uğramış insanlara öğretileri ile destek vermiş ve onlara rehber olmuştur (Güzel, 2007; Öztürk, 1997). O dönemde yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik karışıklıktan etkilenen halk iç huzuru Anadolu'da bulunan mutasavvıflarda bulmuştur (Köprülü, 1991). Bu yıllarda Moğol zulmünden kaçan Türk gruplarıyla birlikte Anadolu'ya gelen mutasavvıflar halkı manevi ve ahlaki yönden etkileyerek büyük değişimlere imza atmışlardır (Akkuş, 2013).

Hayatını Kur'an ve Hadislerin hükümlerine göre devam ettiren Hacı Bektaş Veli, Alevilik-Bektaşilik inancının piri olarak kabul edilmektedir (Güzel, 2002). Alevilik- Bektaşilik tarikatına katılan ve bu inancın öğretilerini benimseyen kişilere Bektaş denilmektedir. Bektaş'in kelime anlamı akran, sıra arkadaşı, bey ya da prenstir (Yeşiltaş, 2011). Alevî-Bektaşî kültürü içerisinde kardeşlik, kanaat, yiğitlik, sevgi gibi Türk kültürünü oluşturan bazı değerleri barındırmaktadır. Alevî-Bektaşilik, özellikle cem törenlerinde, cenaze merasimlerinde ve sema gösterilerinde "düvaz", "deyiş", "dua" ve "gülbank" gibi isimlerle anılan sözlü unsurlarla bazı değerleri aktarmaya çalışmaktadır (Demircioğlu, 2020). Bu sebeple Hacı Bektaş Veli'ye ve onun öğretilerine eğitim sistemi içerisinde yer verilmesi, Türk eğitim sisteminin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacaktır (Zabun, 2013). Anadolu'nun değer iklimine düşünceleri ve hayatı ile katkıda bulunan Hacı Bektaş Veli gibi önemli düşünürlerin etkileri sadece yaşadıkları dönemle sınırlı değildir (Yıldırım, 2017). Kişiliği, bilgisi ve sahip olduğu engin hoşgörüsüyle kısa sürede pek çok dost kazanan Hacı Bektaş Veli'nin etkisi dönemler üstüdür (Yavuzer, 2013). Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu'nun adeta manevi mimarlığını üstlenen mutasavvıflar, kültürün, inançların, değerlerin mihenk taşlarını oluşturmaktadır. Anadolu toplumunun milli ve manevi değerlerinin geçmişten günümüze ulaşmasında bu şahsiyetlerin yeri oldukça önemlidir (Tatar & Dönmez, 2008). 21.yy'da tartışılan ve kazandırılmaya çalışılan birçok değer 12-13.yy'larda Anadolu'ya gelen erenler, dervişler tarafından örtük olarak verilmiştir. Hacı Bektaş Veli'nin "İncinsen de incitme", "72 millet hep bir kardeştir", "Gelin canlar bir olalım" gibi birçok sözü sevgi, hoşgörü, dostluk, kardeşlik gibi değerlerin kazandırılmaya çalışıldığının kanıtı niteliğindedir (Arslan, 2014; Işık, Akdağ & Türk, 2010: 176). Her toplum, varlığını sürdürmek ve kalıcı olabilmek için milli ve evrensel kültürüne katkıda bulunan değerleri devam ettirmek ister (Kurtoğlu, 2019). Bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında Türk İslam bilim adamları ve düşünürlerin etkisi yadsınamaz boyuttadır. Başta ders kitapları olmak üzere, eğitim öğretim sürecinde kullanılan birçok materyalde önemli şahsiyetlere yer verilmesi belirlenen değerlerin aktarılması açısından önemlidir.

Hacı Bektaş Veli hayatı, öğretileri ve bıraktığı eserlerle insanları derinden etkilemiştir. Bu etki birçok alana yansıdığı gibi eğitim alanını da yansıtmış özellikle eğitimin millileştirilmesi ve değerler eğitiminde öne çıkmıştır (Bayar & Bayar, 2014). Millileşme, siyasal bir metot olmanın yanında kültürel bir süreci de

yansıtmaktadır. Özellikle son yıllarda küreselleşmenin artmasıyla birlikte adeta bütün sınırlar birbirine bağlanmış, bu durum insanların düşünce yapısını değiştirmiştir. Ne yazık ki yenedünya düzeninde insanlar özüne ve kültürüne yabancı hale gelmiştir (Yıldırım, 2018; Uygun & Tulu, 2018). Tarihimizde önemli yer tutan Hacı Bektaşî Veli gibi mutasavvıf ve düşünürlerin hayatları ve öğretilerine eğitim sistemimizde yer verilmesi bu yabancılaşmanın önüne geçilmesinde katkı sağlayabilir. Nitekim 2021 yılı UNESCO tarafından Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli ve Ahi Evran yılı olarak belirlenmiş ve bu kapsamda yapılan çalışmalara ağırlık verilmiş, pek çok kültürel ve sanatsal faaliyet desteklenmiştir. Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli ve Ahi Evran gibi Türk tarihimiz içinde yer alan mutasavvıflar eskimeyen bir dünya görüşüne sahiptir. Bu insanların verdiği mesajlar, evrensel değer özelliği taşıyabilecek niteliktedir (Kara, 2021).

Hacı Bektaşî Veli ile ilgili içeriklerin değerler eğitimi ile ilişkisini tespit edebilmek için ders kitaplarındaki yansımalarına bakmak önemlidir. Özellikle tüm derslerin öğretim programlarında yer alan kök değerler açısından ders kitaplarının incelenmesinin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir. Kök değerler, öğretim programları içerisinde ayrı bir öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Belirlenen kök değerler tüm öğretim programlarının her biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan kök değerler: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik şeklindedir. Bu kök değerler hem kendi içlerinde hem de diğer değerlerle ilişkilidir. Alan yazın tarandığında Hacı Bektaşî Veli'nin hayatını ve eserlerini konu alan (Cömert, 2011; Odacı, 2010; Okur, 2012) ve bunların değerler eğitimiyle ilişkilendiren çeşitli çalışmalar olduğu görülmektedir (Bekki, 2018; Çoban, 2016; Duran, 2010; Gürgil, vd.,2019; Kırmızı, 2014; Kolaç, 2010; Kurtoğlu, 2019; Taşdemir, 2009; Yalçınkaya, 2015; Yıldırım, 2017). Ancak yapılan çalışmalar daha çok Hacı Bektaşî Veli'nin eserlerini değerler eğitimi açısından incelemektedir. Ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli'nin hayatını ve öğretilerini inceleyen çalışmalarda ise değerler eğitimi ile ilişkilendirme içeren çalışma bulunamamıştır. Bu sebeple araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ile ilgili içerikler değerler eğitimi açısından incelenirken öncelikle kök değerler sonrasında ise bu sınıflama içerisine girmeyen diğer değerler temel alınmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinleri değerler eğitimi açısından incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Bunlar:

- 1- Ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ilgili ilgili metinler kök değerler açısından incelendiğinde hangi kök değerler ön plana çıkmaktadır?
- 2- Ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ilgili ilgili metinler diğer değerler açısından incelendiğinde hangi değerler ön plana çıkmaktadır?

2. YÖNTEM

Ortaokul ders kitaplarında bulunan Hacı Bektaşî Veli ile ilgili içeriklerin değerler eğitimi açısından incelendiği bu çalışmada nitel araştırma türlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmalarda yararlanılan önemli kaynaklardan biridir. Başka yöntemlere tamamlayıcı olarak kullanılabilirdiği gibi tek başına bir yöntem olarak da kullanılabilir. Doküman inceleme, araştırılan konuyu içeren materyallerin analizidir ve Yazılı ve görsel formda bulunan dokümanların taranması ve değerlendirilmesini içermektedir (Bowen, 2009). Bu materyaller yazılı materyaller olabileceği gibi video kayıtları, fotoğraflar gibi materyaller de olabilir (Metin, 2015). Doküman incelemesinde analitik bir işlem süreci takip edilmektedir. Bu süreç dokümanda verilerin bulunması, seçilmesi, değerlendirmesi ve sentezlenmesi şeklinde ilerlemektedir (Bowen, 2009). Araştırmada ilk olarak ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ile ilgili içerikler bulunmuş ve listelenmiştir. Ulaşılan içerikler okunduktan sonra değerler eğitimi ile ilgili içerikler seçilmiş ve değerlendirilmiştir.

2.1. Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak 5-6-7 ve 8. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitapları, 5-6-7-8. sınıf Türkçe ders kitabı ve 5-6-7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları kullanılmıştır. Ders kitapları belirlenirken ortaokul düzeyinde bulunan zorunlu dersler esas alınmış, seçmeli derslerin kitapları incelenmemiştir. Bu kitaplardan Hacı Bektaş Veli ile ilgili içerik bulunan kitaplar ise 5. ve 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi kitapları, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları ve 8. sınıf Türkçe ders kitabıdır. Araştırmada incelenen ders kitaplarına Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) üzerinden ulaşılmıştır. Ders kitaplarında bulunan Hacı Bektaş Veli ilgili metinleri değerler eğitimi açısından inceleyebilmek için on kök değeri içeren bir “İnceleme Formu” geliştirilmiştir ve inceleme bu doğrultuda yapılmıştır. Bu bölümde sadece başvuru kitaplarına yer verilmiştir. Başvuru kitaplarına ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Başvuru Kitaplara Ait Bilgiler

İncelenen Ders Kitabı	Kitabın Künyesi	Kitabın Kapak Görseli
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5. Sınıf Ders Kitabı	Yılmaz, M. (Ed.) (2019). Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5. Ankara: Devlet Kitapları.	
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 7. Sınıf Ders Kitabı	Karataş, V. (Ed.) (2018). Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 7. Sınıf. Ankara: Devlet Kitapları.	
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6	Elmacı, S. ve Yılar, B. M. (Eds.). (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6. Ankara: Devlet Kitapları.	

Ortaokul ve İmam Hatip
Ortaokulu Sosyal
Bilgiler 7 Ders Kitabı

Kapar, M. A., Yüksel, E. ve Akpınar, M. (Eds.). (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7 Ders Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları.

Ortaokul ve İmam Hatip
Ortaokulu Türkçe 8 Ders
Kitabı

Yücel, A. (Ed.). (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8 Ders Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları

2.2. Verilerin toplanması ve çözümlenmesi

Doküman analizi yöntemiyle yürütülen araştırmada veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Betimsel analizde veriler daha önce belirlenen konulara göre kategorize edilmesi ve temalara ayrılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Betimsel analiz süreci dört adımı içermektedir (Baltacı, 2019). Bunlar:

- 1- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Araştırmaya ilk olarak ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ile ilgili içerikler belirlenerek başlanmıştır. Verilerin çözümlenmesine geçilmeden önce ilgili literatür taranarak değer sınıflandırılması üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Araştırma verileri MEB (2018) tarafından belirlenen kök değerler ve bu sınıflandırmanın dışında kalan diğer değerler esas alınarak analiz edilmiştir. Eğer önceden belirlenmiş herhangi bir kavramsal çerçeve bulunmuyorsa betimsel analiz yapmak güçleşir. Bu sebeple betimsel analize geçilmeden önce bir çerçeve belirlenmiştir.
- 2- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Bu aşamada belirlenen konulara veriler okunur ve düzenlenir. Böylelikle veriler işlenirken bir veri indirgeme süreci söz konusu olur. Araştırmada ders kitaplarındaki Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinler kök değerlere göre analiz edilmiştir. Kök değerler içerisinde dâhil edilemeyen değerler ise "diğer değerler" kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir.
- 3- Bulguların tanımlanması: Bu aşamada organize edilen veriler tanımlanır ve doğrudan alıntılarla desteklenir. Doğrudan alıntılarda ilgililik yönünün güçlü olmasına dikkat edilmelidir. Araştırmada kök değerler ve diğer değerlerle ilgili doğrudan alıntılar verilerek ilgi sağlanmaya çalışılmıştır.
- 4- Bulguların yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması aşamasıdır. Bulgular arasında bağlantılar irdelenerek neden-sonuç ilişkisi açıklanmaya çalışılır.

Belirlenen aşamaların dışında nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik konularına da dikkat edilmelidir. Doküman incelemesi çalışmalarında iç geçerliğin sağlanması için inandırıcılık sağlanmalıdır. Verilerin açık ve detaylı olarak sunulması ve başka bir uzmanın teyidinin alınması inandırıcılığın artırılması için önemli bir unsurdur. Doküman analizinde verilerin aktarılabilirliğinin sağlanması için doğrudan alıntılar ve

ayrıntılı betimleme gerekmektedir. Bu sebeple veriler analiz edilirken doğrudan alıntılarla anlatım desteklenmeye çalışılmıştır.

2.3. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Bu makale doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüş olup etik kurul izni gerekli olmayan makaleler kategorisinde yer almaktadır. Bu nedenle etik kurul izni beyan edilmemiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde ortaokul ders kitapları analiz edilerek ulaşılan bulgular iki tema altında sunulmuştur. Bu temalar “Kök Değerler” ve “Diğer Değerler” şeklindedir. İlgili temalara ait bilgilere yer verilmeden önce Hacı Bektaş Veli ile ilgili ulaşılan içeriklerin ait olduğu ders kitapları ve sayfa numaraları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Ortaokul Ders Kitaplarında Hacı Bektaş Veli İle İlgili Metinlere Ait Bilgiler

Ders Kitabı	Ünite	Sayfalar
5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı	Adap ve Nezaket	66
	Çevremizde Dinin İzleri	113
7. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı	İslam Düşüncesinde Yorumlar	135-143
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	Tarihe Yolculuk	94
7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	Kültür ve Miras	53
8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	Vatandaşlık	262

Hacı Bektaş Veli ile ilgili içerikler 5-6-7-8. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarında, 5-6-7. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında ve 5-6-7-8. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında taranmıştır. Yapılan tarama sonrasında ulaşılan sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre Hacı Bektaş Veli ile ilgili konulara en fazla 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan metinler değerler eğitimi açısından incelendiğinde 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı sayfa 113’de bulunan ve 8. sınıf Türkçe Ders Kitabında bulunan metinlerin değerler eğitimi ile ilişkisi olmadığı tespit edilmiştir. Bu kısımlarda sadece Hacı Bektaş Veli ve öğretileri isim olarak belirtilmektedir. Diğer metinler değerler eğitimi açısından incelenmiş ve ulaşılan bulgular tablolar haline getirilerek sunulmuştur.

3.1. Kök Değerler

Ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinler değerler eğitimi açısından incelenmiş ve ulaşılan veriler ilk olarak “Kök Değerler” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında ulaşılan kategoriler Tablo 3’teki gibidir.

Tablo 3.

Kök Değerler Teması Altında Bulunan Kategoriler

Tema	Kategori	f
Kök Değerler	Dostluk/ Kardeşlik	4
	Yardımseverlik	3
	Sevgi	3

Dürüstlük/ Doğruluk	2
Vatanseverlik	1

Tablo 3 incelendiğinde “Kök Değerler” teması altındaki değerler “Dostluk” (f=3), “Sevgi” (f=2), “Yardımseverlik” (f=2), “Dürüstlük/Doğruluk” (f=1) ve “Vatanseverlik” (f=1) kategorileri altında toplanmıştır. Kök değerler teması altında Yardımseverlik ve Dostluk değerlerine diğer değerlere göre daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Dostluk kategorisi altında bulunan metinler 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabında bulunmaktadır. Hacı Bektaşî Veli'nin öğütlerine yer verilen bu ünite “Ey can! Yolumuz sevgi ve dostluk üzerine kurulmuştur (syf. 136)” ifadesiyle Hacı Bektaşî Veli'nin dostluğa ne kadar önem verdiği örneklendirilmeye çalışılmıştır. Bunun dışında Alevî-Bektaşîlikle ilgili kavramlar açıklanarak konu detaylandırılmıştır. Cemevi kavramı tanımlanırken açıklama olarak “Günümüzde hem tasavvufi sohbetlerin yapıldığı bir mekân hem de duruma göre yoksullara aşevi, misafirhane, birlik, dirlik ve kardeşlik evi işlevi gören cemevleri ayrıca ilim, eğitim ve kültür merkezi olarak da kullanılmaktadır (syf.137)” şeklinde ek örnekler verilerek cemevlerinin ibadethane olma özelliklerinin dışında birlik-dirlik ve kardeşliğin güçlendirildiği mekânlar olduğu belirtilmiştir. Dostluk/ Kardeşlik değerine yer verilen bir diğer metin musahiplik kavramı açıklanırken kullanılmıştır. Bu metin “...Dede... onları birbirine kardeş ilan ederken “Malı mala, canı cana katın. Hâlinize hâldeş, yolunuza yoldaş olun (syf.138)” diyerek telkinde bulunur. Bu uygulama ile toplumun birlik ve kardeşliği sağlanmış olmakla birlikte Allah'ın (c.c.) rızası da kazanılmış olur şeklinde belirtilmektedir.

BİLİYOR MUSUNUZ ?

Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekke'den Medine'ye hicret edince her Mekkeli Müslümanı Medineli bir Müslümanla kardeş ilan etmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) de Hz. Ali (r.a.) ile kardeş olmuştur. Musahiplik geleneği bu olaya dayandırılmaktadır.

Örneğin hemen altında Hz. Muhammed'in hayatından bir kısım eklenerek musahipliğin aslında kardeşlikle aynı olduğu ve temelini neye dayandığı açıklanmaya çalışılmıştır. Yine Hucurât suresi 10. ayetten “Şu bir gerçek ki müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan (c.c) korkun ki esirgenesiniz” şeklinde alıntı yapılarak musahipliğin dışında aslında tüm Müslümanların kardeş/dost olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda metnin önüne bir görsel eklenerek musahip ve kardeşliğin aynı anlama geldiği yinelenmiştir. Görsel aşağıdaki gibidir.

Görsel 67. Musahiplik ömür boyu yol kardeşi olmaya söz vermektir.

Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerini kendilerine rehber edinen Alevî-Bektaşiler temelde birbirlerini kardeş gibi görerek birlik ve beraberliklerini pekiştirmeye çalışmaktadırlar.

Hacı Bektaş Veli ve Alevî-Bektaşilikle ilgili değerler incelendiğinde öne çıkan bir diğer değer "sevgi" değeridir. Alevî- Bektaş, Hz. Ali'yi seven ve ona karşı muhabbet duyan kişilere denilmektedir. Ders kitabında Alevîliğin tanımı "*Horasan ve Maveraiünnehir bölgelerinde yaşayan Türkler, İslamiyeti kabul ettikleri sırada Hz. Peygamber (s.a.v.) ve onun ehl-i beytini yani Hz. Ali (r.a.), Hz. Fatıma (r.a.), Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin'i (r.a.) derin bir muhabbetle sevdiler ve onlara taraftar oldular. Bu taraftarlığın adına, Ali yanlısı anlamına gelen Alevî denildi* (7. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı, syf. 135)" olarak ifade edilmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi Alevî olmanın temeli sevgiye dayanmaktadır ve bu temel üzerine inşa edilmektedir. Aynı zamanda Hacı Bektaş Veli öğütlerinde kendi öğretilerini benimseyenlere "*Ey can! Yolumuz sevgi ve dostluk üzerine kurulmuştur*" diyerek bu yolun sevgi ve kardeşlikle oluşturulduğu belirtmektedir. Alevîlikte ceme katılanların semah sırasında Allah'ı zikretmesi ve Allah sevgisiyle dolup taşması gerekmektedir. Ders kitabında Semah "*Alevî-Bektaş cemlerinde ceme katılanların Allah'a (c.c.) sevgi ve bağlılık duygusuyla onun güzel isimlerinden herhangi birini anarak ayakta dönmesine denilmektedir* (syf. 139)". Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli gibi erenler aynı zamanda Anadolu'nun manevi mimarlarıdır. Anadolu'nun fethine benimsedikleri sevgi ve hoşgörüsüyle büyük katkı sağlamışlardır. Anadolu'da "*Fetihler sadece silah yoluyla gerçekleşmemiştir. Askerlerden önce fethedilecek bölgeye gidip insanların gönüllerini kazanmaya çalışan kişilerin de fetihlerde büyük rolü vardır... Bunlar Anadolu'nun manevi mimarları Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Veli gibi şahsiyetlerin yolundan gidiyorlardı* (7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı syf.53)". Sevgi kategorisi dışında önemli görülen bir diğer değer yardımseverliktir.

Yardımseverlik kategorisi altında bulunan metinler 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5. Ünitesinde (İslam Düşüncesinde Yorumlar) yer almaktadır. Bu ünite altında öğrencilere din anlayışındaki farklı yorumların nedenleri hakkında bilgi verilmiş ve böylelikle öğrencilerin farklılıklara saygı, hoşgörü gibi değerleri kazanması amaçlanmıştır. İslam düşüncesinde tasavvufi yorumlar konusu altında Alevîlik-Bektaşilik ve Hacı Bektaş Veli ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir. Bu konulardan "*Yardımseverlik*" ile ilişkili olan metinler incelendiğinde Alevî-Bektaş öğelerinden biri olan cemevi kavramını açıklanırken şu sözlerle "*...Günümüzde hem tasavvufi sohbetlerin yapıldığı bir mekân hem de duruma göre yoksullara aşevi, misafirhane, birlik, dirlik ve kardeşlik evi işlevi gören cemeleri ayrıca ilim, eğitim ve kültür merkezi olarak da kullanılmaktadır* (syf.137)" ifade edilmektedir. Alevî-Bektaşilerin ibadetlerini gerçekleştirdikleri yer olan cemevi aynı zamanda yoksulların doyurulduğu bir yerdir. Bu özelliği nedeniyle bir ibadethane olmasının yanında bir yardım kurumu olarak da değerlendirilebilir. Yardımseverlik değeri ile ilişkili olan bir diğer metin Hızır ve Muharrem Orucu kavramı altında bulunmaktadır. Hızır ve Muharrem orucu Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in yaşantısından örnekler verilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bu örnek kısaca şöyledir: Hz. Fatıma ve Hz. Ali oğullarının hastalanması üzerine Allah Resul'üne (s.a.v) giderek durumu bildirirler. Allah Resulü (s.a.v) torunlarının iyileşmesi halinde Hz. Fatıma ve Hz. Ali'ye üç gün oruç tutmalarını tavsiye eder. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in iyileşmesi üzerine Hz. Fatıma ve Hz. Ali üç gün oruç tutar. "*İlk günün akşamı oruçlarını açmak üzere iken bir yoksul gelerek onlardan yiyecek ister. Yiyeceklerini yoksula verirler. İkinci gün yetime, üçüncü günde yiyeceklerini kapılarına gelen esire verirler. Üç gün su ve tuzla oruçlarını açarlar. Üçüncü günün sonunda Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz. Ali'ye (r.a.), "Orucunuz nasıl geçti ya Ali?" diye sorar. Hz. Ali (r.a.) de "Size malum ey Allah'ın Elçisi der. O vakit Hz. Peygamber (s.a.v.), Üç gün peş peşe kapınıza gelen kimse Hazreti Hızır idi. Yüce Allah, sizin sabrınızı sınamak üzere, Hızır'ı görevlendirmişti"* buyururlar (syf.142)" Örnekte de görüldüğü gibi Hızır orucu anlatılırken Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın yiyeceklerini muhtaç durumda bulunan kişilerle paylaşması yardımseverlik değeri ile ilişkilendirilebilir.

Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinler kök değerler açısından analiz edildiğinde Dürüstlük değerlerine de yer verildiği görülmüştür. Dürüstlük değeri genelde yalandan kaçınma, doğru söyleme ile eş anlamlı olarak kullanıldığından bu değer Dürüstlük/Doğruluk olarak kategorilendirilmiştir. Bu değerle ilgili olarak Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında Hacı Bektaş Veli'nin sözlerinden biri olan "*Doğruluk göster, yalanla uyuşma. Abartarak konuşma, doğruyu söylemekten geri durma. Kendine uygun görmediğini başkalarına da uygun*

görme (syf.53)" ifadesine yer verilmiştir. Yine 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabında Alevî-Bektaşilerle ilgili olarak "Dergâhımızda kıskırtıcı, bozguncu ve karıştırıcılara yer yoktur. Çekememezlik, kıskançlık, kendini beğenme, kin, kibir, inat, arkadan konuşma, dedikodu, başkalarını suçlama, iftira, küfür, zulüm, yalan ve cinayet Yüce Allah'ın yasak ettiği işlerdir (syf.135)" sözlerine yer verilmektedir. Dergâha girildiği andan itibaren kötü huylardan arınması gerektiğini belirten Hacı Bektaşî Veli yalan, iftira gibi davranışlardan uzak durulması gerektiğini tavsiye etmektedir.

Kök değerler içerisinde değerlendirilebilecek son değer vatanseverlik değeridir. Bu değer ifadesi Alevî-Bektaşilikte dua etmek anlamına gelen gülbank kavramının açıklamasında kullanılmaktadır.

OKUYALIM

Gülbank Örneği

Bismişah Allah Allah! Vakitler hayrola, hayırlar feth ola. Şerler def ola. Yüce Allah dildeki dileklerimize, gönüldeki muratlarımıza vasıl eyleye. Milletimizin, devletimizin varlığını, birliğini, dirliğini sonsuz eyleye. Yüce Allah dualarımızı dergâh-ı izzetinde kabul eyleye...

Dua ederken devletin ve milletin varlığı, birliği ve dirliğinin sağlanması için dua edilmesi vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilebilir. Ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinler genel olarak değerlendirildiğinde on kök değerden beşinin ders kitaplarında bulunduğu görülmektedir. Beş kök değer dışında bulunan değerler "Diğer Değerler" kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir.

3.2. Diğer Değerler

Ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinler kök değerler açısından incelendiğinde bu değerler arasına dâhil edilemeyen değerler olduğu görülmüştür. Bu değerler "Diğer Değerler" olarak kategorilendirilmiştir ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Diğer Değerler Teması Altında Bulunan Kategoriler

Tema	Kategori	f
Diğer Değerler	Dayanışma	3
	Hoşgörü	2
	Farklılıklara Saygı	1
	Misafirperverlik	1

Tablo 4'e göre "Diğer Değerler" altındaki değerler "Dayanışma" (f=3), "Hoşgörü" (f=2), "Farklılıklara Saygı" (f=1), "Misafirperverlik" (f=1) şeklindedir. Bu değerlerden diğerlerine göre daha fazla yer verilen değerler "Dayanışma" ve "Hoşgörü" değerleridir.

Dayanışma, kişilerin birbirine olan bağlılıklarını ifade etmektedir. Ders kitaplarındaki metinler incelendiğinde Alevîliğin bazı unsularının dayanışma ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu örnekler; dede, muhasiplik ve semah şeklindedir. "Dedeler, bu ocak kültürü sayesinde bireylerin birbirine olan bağlılığını ve Alevîliğin gelecek nesillere ulaşmasını sağlamışlardır (syf.136)". Alevîlikte dini lider ya da rehber olarak adlandırılan dedeler, benimsenen değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında ve toplumun bağlılığının sağlanmasında önemli kabul edilmektedir. Alevî- Bektaşîliğin temelinde paylaşma ve dayanışma vardır. Bunun örneklerinden biri de muhasipliktir. Evli olan kişilerin aileleriyle birlikte dedenin huzurunda yol kardeşi olmaya söz vermesi olarak adlandırılan muhasiplikte kardeşlik ve dayanışma esastır. "Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ensar ve muhaciri kardeş ilan etmesini hatırlatan muhasiplik, Hak-Muhammed-Ali yoluna girmenin temel şartı olarak kabul edilmiştir. Muhasipliğin temeli dayanışma ve paylaşımdır (syf.138)". Son olarak

dayanışma unsurunun bulunduğu metin semahtır. “Semahta Hak’tan alıp halka vermek, paylaşmak gibi anlamları içeren elleri yukarı doğru uzatma eylemi semaha katılanların manevi coşkuyu hissetmelerini sağlar ve onların gündelik yaşamında nasıl davranmaları gerektiğine de ışık tutar (syf.139)”. Semah esnasında ellerini yukarıya doğru uzatan Alevi-Bektaşiler’ in bu ritüeli paylaşma ile ilişkilendirildiğinde dayanışma değeri içerisine dâhil edilmiştir.

Hacı Bektaş Veli hayatı, öğretileri ve en önemlisi sahip olduğu engin hoşgörü anlayışıyla çevresine örnek olmuştur. Ders kitabında hoşgörü değerleriyle ilgili bulunan metinler aşağıdaki gibidir:

“Bu ceme katılan herkes kendi içinde bir sorgulama yapar ve gerekirse kusurlarını söyleyerek af diler. Dargınlar barıştırılır, anlaşmazlıklar giderilmeye çalışılır. Abdal Musa cemi ise her yıl sonbaharda küskünlerin barıştırılması ve birliğin sağlanması amacıyla yapılır. Herhangi bir cemevine bağlı bulunan kimseler, bir araya gelip kurban keserler. Yapılan bu birlik ceminde, küskünler barıştırılır ve elde edilen nimetler için Allah’a (c.c.) şükredilir. Buna “Abdal Musa kurbanı” veya “birlik cemi” denir (syf. 137).”

“Aramızda dargın, küskün olanlar ve üzerinde kul hakkı bulunanlar varsa dâr meydanına çıksın ve özünü dâra çeksın (syf. 139).”

Örneklere de görüldüğü gibi Alevî-Bektaşilik geleneği içerisinde değerlendirilen dini ritüellerden biri olan ceme başlamadan önce kişilerin birbirlerini bağışlamaları, kusurlarını söyleyerek af dilemeleri ve birbirlerine karşı hoşgörülü olmaları gerekmektedir.

Cem törenlerinin yapıldığı ibadet mekânı olarak değerlendirilen cemevleri kitapta “Günümüzde hem tasavvufi sohbetlerin yapıldığı bir mekân hem de duruma göre yoksullara aşevi, misafirhane, birlik, dirlik ve kardeşlik evi işlevi gören cemevleri ayrıca ilim, eğitim ve kültür merkezi olarak da kullanılmaktadır (syf.137)”. Cemevleri sadece bir ibadethane gibi algılanmış olsa da bazen bir misafirevi bazense aşevi işlevi görmektedir.

Genel olarak incelendiğinde Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinlere en geniş yer verilen ders kitabı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 7. sınıf ders kitabıdır. “İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” başlığı altında Yesevilik, Kadirilik, Mevlevilik, Nakşibendilik ve Alevîlik-Bektaşilik konularına yer verilmiştir. Kitapta, Hacı Bektaş Veli kısaca tanıtıldıktan sonra onun öğretilerini yansıtan bir gelenek olan Alevîlik-Bektaşilik’e geniş yer verilmiştir. Diğer kitaplarda ise daha çok Anadolu’nun yurt edinilmesinde mutasavvıfların etkisinden bahsedilmiş ve bunlardan birinin de Hacı Bektaş Veli olduğu söylenmiştir. Kitapta farklı düşünce ve anlayışta bulunan kişilerin birbirlerine karşı hoşgörülü olması ve farklılıklara saygı duyması gerektiği belirtilmiştir. Ünitenin en başında hazırlık sorusu olarak “Çevremizdeki bütün bitkiler hep siyah-beyaz ve aynı görünümde olsaydı neler olurdu? Sınıfta arkadaşlarınızla düşüncelerinizi paylaşınız”, “İnsanlar her konuda aynı fikirde olabilirler mi? Nedenleriyle açıklayınız” ve “Farklı düşüncelere sahip olan bireyler, aynı toplumda mutlu bir şekilde yaşamak için nelere dikkat etmelidirler? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız” sorularına yer verilmesi bu durumu örneklendirmektedir. Aynı zamanda Alevîlik-Bektaşilik konusu altında ilk olarak tasavvufun hedeflerinden biri olarak farklılıklara saygı duyulması gerektiği belirtilmektedir. “İslam’ın erken döneminden itibaren başlayan tasavvufi düşüncenin en önemli özelliği, farklılıkları kaynaştırmasının yanı sıra arınmayı ve ibadetleri samimiyetle yapmayı hedeflemesidir (syf. 135).” Farklılıkları kaynaştırabilmek için öncelikle farklılıklara saygı duyma ve kabullenme gerekir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ortaokul ders kitaplarındaki Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinlerin değerler eğitimi açısından incelendiği bu araştırmada 11 ders kitabı taranmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Hacı Bektaş Veli ile ilgili konulara en fazla yer verilen ders kitabının 7. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi olduğu sonucuna varılmıştır. Kitapta, “İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” başlığı altında Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi verildikten sonra Alevîlik-Bektaşilik tanımlanmış ve Alevîlik-Bektaşilikle ilgili temel kavram ve erkânlar detaylı olarak açıklanmıştır. Araştırma sonucuyla benzer olarak Öztaşkın (2012), ilk ve ortaöğretim ders kitapları ve öğretim programlarını Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilik konuları açısından incelemiş ve kitap ve programdaki bilgilerin çoğunluğunun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitaplarında bulunduğu

sonucuna ulaşmıştır. Bunun dışında Hacı Bektaşî Veli ile ilgili konular incelendiğinde 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabında Hacı Bektaşî Veli'ye "Edebiyatımızda Dinin İzleri" konusunda, 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında "Tarihe Yolculuk" ünitesinde, Anadolu'nun yurt edinilmesinde etkili olan mutasavvıflar başlığı altında yer verilmiştir. Ayrıca 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında "İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın" konusu altında Hacı Bektaşî Veli'nin Anadolu'nun manevi mimarlarından biri olduğu ifade edilmiştir. 8. sınıf Türkçe ders kitabında ise "Yaşamaya Dair" şiiri içinde Bektaşî fıkralarının mizahi yönü belirtilmiştir. Türkçe ders kitabında bulunan metinlerin değerler eğitimi ile ilişkisi olmadığı tespit edildiğinden bu ders kitabı araştırma kapsamına alınmamıştır. Pilav ve Yazıcı (2015), ortaokul düzeyinde okutulan Türkçe ders kitaplarında Mevlevilik ile ilgili bilgilerin yeterince yer almasına karşı Yesevilik ve Bektaşilik ile ilgili bilgilerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucu bu yönüyle Pilav ve Yazıcı'nın (2015) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Yine Öztaşkın (2012) öğretim programları ve lise ders kitaplarında Hacı Bektaşî Veli ve Bektaşilik konularını incelemiş ve bu konularda birtakım yetersizlikler olduğunu tespit etmiştir.

Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinler değerler eğitimi açısından incelenmiş ve "Kök Değerler" ve "Diğer Değerler" olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Öğretim programlarında değerler ayrı bir program, öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak değerlendirilmemektedir. Kök değerler, diğer disiplinlerle ortak olarak kazandırılması hedeflenen ve öncelikli öneme sahip olan değerleri ifade etmektedir (Akhan, Subaşı ve Açıl, 2020). Öğretim programlarının her birinde ve biriminde yer alması için belirlenen kök değerler: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir (MEB, 2018). İlgili alan yazın tarandığında Hacı Bektaşî Veli'nin başta Velâyetnamesi olmak üzere eserlerini kök değerler açısından inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Gürgil, vd., 2019; Kurtoğlu, 2019). Çalışmalarda kök değerlerin sınıflandırma olarak tercih edilme nedeninin tüm disiplinlerle ilişkili olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinlerin ders kitaplarına yansımaları ve bu metinlerin kök değerlerle ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Ortaokul ders kitaplarındaki metinler kök değerler açısından incelendiğinde dostluk, sevgi, yardımseverlik, dürüstlük/doğruluk ve vatanseverlik değerlerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Hacı Bektaşî Veli ile ilgili metinlerin on kök değerden beşini içermesi değerler eğitimine olan katkısını göstermektedir. Bu sebeple genç nesillerin bu değerleri kazanmasında Hacı Bektaşî Veli gibi mutasavvıfların hayatlarına ve eserlerine ders kitaplarında daha fazla yer verilmelidir (Kurtoğlu, 2019).

Kök değerler içerisinde en fazla yer verilen değer dostluk değeridir. Özellikle bu değere Alevîlik-Bektaşilik konusu içerisinde değinilmektedir. Hacı Bektaşî Veli Allah dostlarına inanmayı ve onları kendine dost saymayı imandan sayar (Gül, 2018). Kitapta dostluk değerinin daha çok Alevîlik-Bektaşilik geleneği içerisinde değerlendirildiği görülmektedir. Alevî-Bektaşilere kinden, nefretten uzak durması ve önce Allah'a sonra tüm insanlığa dost olması tavsiye edilmiştir. Hacı Bektaşî Veli başta olmak üzere İslam dininin yayılması ve Anadolu'nun yurt edinilmesinden etkili olan mutasavvıfların düşüncelerinin asırlar boyu geçerliliğini korumasının nedeni engin bir hoşgörü ve sevgi anlayışına sahip olmalarıdır (Özcan, 2012). Sevgi değeri ders kitaplarında incelendiğinde daha çok dostluk değeriyle birlikte ele alındığı görülmektedir. Hacı Bektaşî Veli öğütlerinde kendi öğretilerinin temelini dostluk ve sevgiye dayandığını belirterek bu iki değere gösterdiği ehemmiyeti ifade etmektedir. Hacı Bektaşî Veli insanların kardeşçe yaşaması için birleştirici olunması gerektiğini vurguladıktan sonra bunun temelini ise sevgi ve hoşgörüden geçtiğini belirtmektedir (Aktaş, 2014). Bu değerlerin dışında ders kitaplarında yer verilen diğer kök değerler; dürüstlük/doğruluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Alevîlik-Bektaşilik konusu içerisinde yer verilen değerler, Demircioğlu'nun (2020) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Demircioğlu'na (2020) göre Alevî-Bektaşî geleneğinin sözlü kültür öğeleri olan gülbak, dua, deyiş ve şiirler, dostluk, sevgi, yiğitlik, cesaret, dürüstlük ve doğruluk gibi evrensel değerlerin aktarılmasında etkilidir.

"Diğer Değerler" teması altındaki değerler incelendiğinde dayanışma, hoşgörü, farklılıklara saygı ve misafirperverlik değerleri göze çarpmaktadır. Kitapta dayanışma değerinden Alevî-Bektaşilerin geleneklerini gelecek nesillere aktarmak için birbirlere ile olan bağlılıklarını ifade etmek için

kullanılmaktadır. Yine Alevî-Bektaş geleneği içinde değerlendirilebilecek musahiplik içerisinde dayanışma bulunmaktadır. Günümüz modern toplumlarının önemli sorunlarından biri, dayanışma değerine verilen önemin gün geçtikçe azalmasıdır (Özerkmen, 2004). Toplum içinde birlik ve beraberliğin sağlanması ve sağlıklı bir toplum inşa edilebilmesi için dayanışma değeri de dâhil olmak üzere değerler eğitimi önem verilmez. Ders kitaplarında geçmişte yaşayan toplumların sergiledikleri dayanışma içeren davranışlara yer verilmesi bu değerın aktarılmasında etkili olacaktır.

Toplumların inşası ortak değerlerle mümkünken bireysel farklılıkları hoşgörü ile karşılamak bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Küresel dünyada bireysel farklılıklar daha da keskinleşirken toplumsal hayat için ortak değerlerin belirlenmesi ve bunlara uyulması bir gerekliliktir (Gürbüz, 2019). Ders kitabında Hacı Bektaş Veli ile ilgili en geniş bilginin bulunduğu metin “İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” başlığı altındadır. Ünite başındaki hazırlık sorularına bakıldığında ve ünitenin geneli değerlendirildiğinde öğrencilere kazandırılmak istenen değerın farklılıklara saygı ve hoşgörü olduğu görülmektedir. Kitapta verilmek istenen mesaj, insanlar farklı düşünce ve anlayışlara sahip olsalar da farklılık unsurlarına karşı saygı gösterilmeli ve hoşgörülü olunmalıdır. Bu sebeple verilen metinler içerisinde de bu hususa dikkat edilmiş ve farklılıklara saygılı olunması gerektiği öğütlenmiştir. Diğer değerler içerisinde değerlendirilen son değer misafirperverlik değeridir. Misafirperverlik özünde dostluğa, dayanışmaya, paylaşmaya, birlik ve beraberliğe dayanmaktadır. Misafire iyi davranmak ve onu rahat ettirmeye çalışmak dinimiz ve kültürümüzden bizlere ulaşan önemli bir mirastır (Sancak, vd., 2013). Bu sebeple Hacı Bektaş Veli gibi tüm insanlığı etkileyen mutasavvıfların öğretilerinde bu hususlara özen göstermesi şaşırtıcı değildir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinlerin kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Ortaokul ders kitaplarında, Hacı Bektaş Veli'nin hayatı hakkındaki bilgiler yetersiz bulunurken, Alevîlik-Bektaşilik konusuna yeterince yer verildiği görülmüştür. Araştırma sonucuyla paralel olarak Tanyıldızı (2011) tarafından yapılan çalışmada, Hacı Bektaş Veli gibi önemli şahsiyetler hakkında katılımcıların herhangi bir kanaati bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılar, onların iletmek istedikleri mesaj ve değerlerin de farkında değillerdir. Yine Şahin (2014) yaptığı çalışmada Hacı Bektaş Veli'nin ismini taşıyan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi öğrencilerinin bile Hacı Bektaş Veli'yi yeterince tanımadığı sonucuna ulaşmıştır. Hacı Bektaş Veli, günümüzde ismen bilinmesine rağmen, hayatı hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır ve yazılanlar daha çok olağanüstü menkıbeler içeren rivayetlerle doludur (Fığlalı, 1996). Milli ve manevi değerlerle bütünleşmiş kişi ve toplumlar oluşturabilmek için bu değerleri hayatına mâl etmiş kişilere ihtiyaç vardır. Bu sebeple sadece ders kitapları bağlamında değil birçok alanda bu kişilerin öğretilerine ve hayatlarından örnekler yer verilmelidir. Aksi takdirde kendi değerlerinden uzaklaşan ve kendine yabancılaşan bir topluma dönüşülmesi kaçınılmaz olabilir.

Bir değer eğitim dersi olarak da kabul edilen Sosyal Bilgiler dersi içerisinde Hacı Bektaş Veli'ye çok az değinilmektedir. Özü itibarıyla tarihsel bir içeriği olan bu ders, geçmiş dönemde yaşayan toplumların hayatları ve kültürlerinden örnekler verilebilmesi yönüyle değerler eğitiminde önemli bir zenginlik kaynağı olarak kabul edilebilir (Kan, 2010). Bu sebeple milletimizi ve tüm insanlığı derinden etkileyen kişilere ulaşılması ve onların hayatlarının, öğretilerinin hikâyeleştirilerek değer öğretim aracı olarak ders kitaplarında kullanılması, değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında bir köprü niteliği taşır. Değer öğretiminde sağladığı avantajlar nedeniyle Sosyal Bilgiler dersi içerisinde Hacı Bektaş Veli gibi mutasavvıflara daha çok yerilmesi gerekmektedir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki öneriler de bulunulabilir:

- 1- Ders kitaplarındaki Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinlerin kök değerlerin 10'undan 5'ini içermesi ve diğer değerlerle ilişkisinin bulunması değerler eğitiminde etkili bir öğretim aracı olarak kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu sebeple ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ve onun öğretilerini içeren metin ve görsellere daha fazla yer verilebilir.
- 2- Hacı Bektaş Veli ile ilgili metinler ders kitaplarında incelendiğinde detaylı konuların Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi içerisinde bulunduğu görülmüştür. Değerlerin aktarılmasında önemli görülen

Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinde ise Hacı Bektaşî Veli ile ilgili içeriklere çok az yer verildiği tespit edilmiştir. Hacı Bektaşî Veli'nin hayatını konu alan ve bu derslerde kullanılmak üzere hazırlanan etkinlik kitapları, hikâye kitapları, animasyon, çizgi film vb. uygulamalarla bu eksiklik kısmen de olsa kapatılabilir.

- 3- Hacı Bektaşî Veli gibi insanları düşünceleriyle ve öğretileriyle derinden etkileyen kişilerin daha iyi tanınabilmesi için örtük programdan da faydalanabilir.
- 4- Araştırma sonucuna göre Hacı Bektaşî Veli'nin hayatı ile ilgili ders kitaplarındaki metinlerin yetersiz olduğu görülmüştür. Yine ilgili alan yazın tarandığında da bu konuda yeterince kaynak olmadığı da tespit edilmiştir. Bu sebeple Hacı Bektaşî Veli'nin hayatını konu alan konferanslar, paneller düzenlenebilir. Hacı Bektaşî Veli'nin hayatını içeren ücretsiz kitaplar oluşturulup halka dağıtılabilir.

Kaynakça / Reference

- Akhan, N. E., Subaşı, E., & Açıl, F. B. (2020). Öğretmen adaylarının kök değerlere ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 115-134.
- Akkuş, M. (2013). Ateş ve ocak kültürünün Anadolu'da yaygınlaşmasında Moğolların etkisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 68, 15-32.
- Arslan, Y. (2014). Türkiye'de lise Tarih ders kitaplarında Alevîler. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 3(2), 166-186. <https://doi.org/10.17497/tuhed.185600>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Bayar, V., & Bayar, S. A. (2014). Erdemli insan yetiştirme modeli: Hacı Bektaş-ı Veli felsefesinden çağcıl eğitim sistemleri için bazı çıkarımlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 5(9), 19-42.
- Bekki, S. (2018). Semahların yaşattığı ve yansıttığı değerler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 85, 63-70.
- Bowen, A. G. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27- 40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Cömert, Ö. B. (2011). Hacı Bektaş Veli'ye ait eserlerden hareketle Alevîlik ve Bektaşilik kavramlarının algılanma esasları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 19(60), 313-334.
- Çoban, M. (2016). Değerler eğitiminin referansları bağlamında Hacı Bektaş-ı Velî'nin Makâlâtı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 1-22.
- Demircioğlu, A. (2020). Alevî ve Bektaşî sözlü kültüründeki değer kavramları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 94, 11-35.
- Duran, H. (2010). Hacı Bektaş Veli'nin eserlerindeki ferdi ve toplumsal değerler üzerine. *Journal of Alevîsm-Bektashism Studies*, 2, 123-136.
- Duman, M.T. (2019). *Değerler eğitimi ve söz varlığı açısından Bektaşî Fıkraları* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Elmacı S., & Yılar, B. M. (Eds.). (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Fırlalı, E. (1996). Hünkâr Hacı Bektaş Veli: Hayatı ve eserleri. *Erdem*, 23, 317-336.
- Gül, İ. (2018). Hacı Bektaş-ı Veli öğretisinde aklın ve ilmin yeri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 88, 97-109.
- Gürbüz, İ. E. (2019). Toplum-birey ikileminde ortak değerler ve farklılıklar. S. Bayrakçı, E. Doğan, ve Ş. Çiçek (Eds.), *Türk-İslam kültüründe farklılıklara saygı ve hoşgörü* içinde (ss. 280-292). Seba Ofset Matbaacılık.
- Gürgil, F., Kılcan, B., Kılıçoğlu, G., & Kurtuluş, F. S. (2019). Hünkar Hacı Bektaş Velî Velayetnamesi'nin kök değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 8(1), 446-461.
- Güzel, A. (2002). *Hacı Bektaş Velî ve Makâlât*. Akçay Yayınları.
- Güzel, A. (2007). Ahmed Yesevi, Hacı Bektaş-ı Velî, Yunus Emre ve Kaygusuz Abdal'da dört kapı kırk makam. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi Dergisi*, 41, 4-117.
- Işık, M., Akdağ, M., & Türk, M. S. (2010). Türk toplumunda Hacı Bektaş Veli algısı üzerine bir çalışma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 173-192.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 138-145.
- Kapar, M. A., Yüksel, E., & Akpınar M. (Eds.). (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7 Ders Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Kara, M. (2021). Yunus, Mevlana ve Hacı Bektaş'ın yaşadığı yüzyıla genel bakış. *TRT Akademi*, 14-21.
- Karataş, V. (Ed.). (2018). *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 7. sınıf*. Devlet Kitapları.
- Kırmızı, F. S. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.

- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Velî Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.
- Köprülü, M. F. (1991). *Türk Edebiyatında ilk mutasavvıflar*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kurtoğlu, S. F. (2019). Kök değerler açısından Hacı Bektaş Velî'nin eserleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi*, 89, 55-70.
- Metin, M. (Ed.). (2015). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB] (2018). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı*. Devlet Kitapları Basım Evi.
- Noyan, B. (1995). *Bektaşilik Alevilik nedir?* Ant/Can Yayınları.
- Odacı, S. (2010). Emine Işınsoy'un Hacı Bektaş Velî Romanında Bektaşilik Algısı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 161-172.
- Okur, A. (2012). Hacı Bektaş Velî ve İlgili kavramların tanınabilirlik/algısı üzerine bir araştırma ve öğretim programlarındaki (MEB) durumu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi*, 64, 199-218.
- Özcan, H. (2012). Hacı Bektaş Velî'de Hz. Muhammed Algısı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi*, 62, 199-212.
- Özerkmen, N. (2004). Tarihsel-toplumsal temelleri ve temel toplumsal fonksiyonları- Sosyolojik Yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 44(2), 57-78.
- Özkan, R. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin Hacı Bektaş Velî'yi tanıma düzeyi ve Bektaşilik hakkındaki tutumlarının belirlenmesi. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(1), 241-255
- Öztaşkın, Ö. B. (2012). Öğretim programları ve ders kitaplarında Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilik. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 61, 245-272.
- Öztürk, Y. N. (1997). Gönüller Sultanı Hacı Bektaş. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 4, 17-25.
- Pilav, S., & Yazıcı, H. (2015). Türkçe ve edebiyat ders kitaplarında yesevilik, Bektaşilik ve Mevlevilik unsurları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 73, 105-128.
- Sancak, Y., Topkaya, Y., & Şimşek, U. (2013). Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde yer alan hikâyelerin misafirperverlik değerini öğretmedeki rolü. *Journal of International Social Research*, 6(26), 470-481.
- Şahin, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli ve Ahi Evran Üniversitesi Öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ve Ahi Evran-ı Veli ile Bektaşilik ve Ahilik algıları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 71, 171-196.
- Tanyıldızı, N. İ. (2011). Türk kültürünün gençlere tanıtımında medyanın rolü: Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Emre üzerine bir araştırma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 59, 101-118.
- Taşdemir, M. (2009). İlköğretimde değerler eğitimi ve bu değerlerin Alevî-Bektaşî değerleri ile ilişkililiği. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 51, 295-325.
- Tatar, T., & Dönmez, M. (2008). Zihniyet ve iktisat ilişkisi çerçevesinde ahilik kurumu. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 194-202.
- Tutar, H., & Erdem, T. A. (2020). Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları. Seçkin Yayıncılık.
- Uygun, K., & Batur, Z. (2015). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan kavramlara ilişkin algıları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 127-147. <https://doi.org/10.20860/ijoses.93721>
- Yalçınkaya, E. (2015). Bektaşî fıkralarının eğitici yönü ve değerler eğitimi açısından önemi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 74, 101-118.
- Yavuzer, H. (2013). Hoşgörü önderi hünkâr Hacı Bektaş Velî. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 2225-2237.
- Yeşiltaş, K. (2011). *Işık eri Hacı Bektaş Veli*. Sınır Ötesi Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, N. (2017). Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Emre'nin yaşayan değerleri: Toplumun bilge insanları üzerine nitel bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(215), 5-25.
- Yıldırım, S. (2018). Cumhuriyet döneminde bir çatı kavram olarak ulus ideolojisi ve bileşenleri. *Kent Akademisi*, 11(2), 317-331.
- Yıldız, H. (2012). Hacı Bektaş Velî ile Ahi Evran ilişkisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 61, 187-206.
- Yılmaz, M. (Ed.). (2019). *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Yücel, A. (Ed.). (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8 Ders Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Zabun, B. (2013). Alevîliğin sosyolojik öğretimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 65, 119-134.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Hacı Bektaş Veli was an important scholar who lived in Anatolia during the Seljuk period in the 13th century. Hacı Bektaş Veli lived his life as per the provisions of the Qur'an and Hadiths, and he is considered the major figure of the Alevîsm-Bektashi belief (Guzel, 2002). People who join the Alevîsm-Bektashi sect and adopt the teachings of this belief are called Bektashi. The meaning of the word Bektashi is peer, colleague, gentleman, or prince (Yesiltas, 2011). Alevî-Bektashi culture contains some values that are parts of the Turkish culture such as brotherhood, conviction, bravery, and love. For this reason, including Hacı Bektaş Veli and his teachings in the education system will help the Turkish education system reach its goal (Zabun, 2013). The effects of important philosophers such as Hacı Bektaş Veli, who contributed to the value climate of Anatolia with their thoughts and lives, are not limited to the period in which they lived (Yıldırım, 2017). The place of these personalities is very important in reaching the national and spiritual values of the Anatolian society from the past to the present (Tatar and Dönmez, 2008). Every society wants to maintain the values that contribute to its national and universal culture to survive and be permanent (Kurtoglu, 2019). The influence of Turkish-Islamic scientists and thinkers in the transfer of these values to future generations is undeniable. Thus, it is important to include important personalities in the education process, especially in textbooks, in conveying the determined values and this study aims to examine the texts about Hacı Bektaş Veli, who is certainly a prominent figure, in secondary school textbooks in terms of values education.

2. METHOD

Document review, a qualitative research method, was used to examine the texts about Hacı Bektaş Veli in secondary textbooks. An analytical process is followed in the document review. Finding, selecting, evaluating, and synthesizing data are parts of the process (Bowen, 2009). Thus, firstly, the texts about Hacı Bektaş Veli in secondary school textbooks were found and listed. The texts related to values education were then selected and examined.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Texts about Hacı Bektaş Veli are included in eleven 5th - 8th grade textbooks. Texts related to Hacı Bektaş Veli were mostly included in the 7th Grade Religious Culture and Moral Knowledge course. This is similar to Öztaskin (2012) who examined the elementary and secondary school textbooks and curricula for Hacı Bektaş Veli and Bektashism and concluded that most of the information in the book and program was found in the Religious Culture and Moral Knowledge textbooks. When the texts were examined in terms of values education, it was determined that the texts on page 113 of the 5th Grade Religious Culture and Moral Knowledge Textbook and the 8th Grade Turkish Textbook were not related to values education. Other texts were examined in terms of values and the findings were divided into two themes: "Core Values" and "Other Values". Values under the theme of "Core Values" were "Friendship" (f=3), "Love" (f=2), "Benevolence" (f=2), "Honesty/Truthfulness" (f=1) and "Patriotism" (f= 1). Texts about Benevolence and Friendship were more in number. The fact that the texts about Hacı Bektaş Veli contain five of the ten core values shows his contribution to values education. For this reason, the lives and works of Sufis such as Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, and Mevlana should be included more in textbooks for younger generations to acquire national and spiritual values (Kurtoglu, 2019). "Other Values" were "Solidarity" (f=3), "Tolerance" (f=2), "Respect for Differences" (f=1), and "Hospitality" (f=1). Of those, the number of texts on "Solidarity" and "Tolerance" was more in number.

The overall results indicated that the inclusion of texts about Hacı Bektaş Veli in the secondary school textbooks was partially sufficient. While the information about his life was insufficient, it was seen that the subject of Alevîsm-Bektashism was sufficiently covered. In the Social Studies course, which is also accepted as a values education course, Hacı Bektaş Veli is mentioned insufficiently (Kan, 2010). For this reason,

including people who deeply affect our nation and humanity in general and using texts about their lives and teachings in textbooks as tools for teaching values will serve as a mediator in transferring values to future generations.

ARAŞTIRMANIN ETİK

Bu alışmada ‘‘Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’’ kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan ‘‘Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler’’ başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Bu makale doküman incelemesi yöntemiyle yürütölmüş olup etik kurul izni gerekli olmayan makaleler kategorisinde yer almaktadır. Bu nedenle etik kurul izni beyan edilmemiştir.

ARAŐTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırma tek yazarlıdır. Araştırmacı, araştırma konusunun tasarlanmasında, analizlerin yapılmasında ve araştırmanın rapor haline getirilmesinde ve diğer tüm süreçlerde yer almıştır (Katkı Oranı: %100).

ÇATIŐMA BEYANI

Araştırmanın kişi, kurum ya da kuruluşlarla herhangi bir çıkar atışması bulunmamaktadır.